جەنگی تیرۆر”ی ئەمریکا.. گڵۆباڵ تایمزی چین.. و/ هەڵۆ حەسەن

لە ساڵی 2001ەوە “جەنگی تیرۆر”ی ئەمریکا ، زیاتر لە 800 هەزار کەسی کوشتووە و زیاتر لە 38 ملیۆن کەسی ئاوارە کردووە و زیاتر لە 8 تریلیۆن دۆلاری تێچووە.

بارودۆخی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست تا دێت ئاڵۆزتر دەبێت. “ئایا ئەمریکا خۆی بۆ شەڕ ئامادە دەکات؟” – نیگەرانیی قووڵ سەرتاسەری ناوچەکە و کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی گرتۆتەوە سەبارەت بە ئەگەری دەستێوەردانی سەربازی ئەمریکا لە ململانێی ئێران و ئیسرائیل، کە ڕەنگە ببێتە هۆی ئەوەی دۆخەکە لە ژێر کۆنتڕۆڵ دەربچێت. لە کاردانەوە بە هەڕەشەکانی ئەمریکا بۆ شەڕ، ئایەتوڵڵا خامنەیی، ڕێبەری شۆڕشی ئیسلامیی ئێران “تەسلیم نابێت” و هۆشداریشی دا کە هەر دەستێوەردانێکی سەربازیی ئەمریکا “زیانێکی قەرەبوو نەکراو”ی لێدەکەوێتەوە. ئایا ئەمریکا تاقیکردنەوەیەکی توند ئەنجام دەدات یان ڕای گشتی بۆ شەڕ کۆدەکاتەوە؟ هەر دوو ڕێگاکە، تەنیا ئەوەی کە ئەمریکا بیر لە بەشداریکردن دەکاتەوە، خۆی ئاماژەیەکی زۆر مەترسیدارە،ئامرازە دیپلۆماسیەکان سەبارەت بە پرسی ئەتۆمی ئێران تەواو نەبوون و هێشتا چارەسەری ئاشتیانە ئەگەری هەیە.

کۆدەنگی هاوبەش لە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیدا ئەوەیە کە هێزی سەربازی ناتوانێت ئاشتی بۆ ناوچەکە بهێنێت – تەنها بە بەرزڕاگرتنی دیدگای ئاسایشی هاوبەش دەتوانرێت نیگەرانییە ڕەواکانی هەموو لایەنەکان بە تەواوی چارەسەر بکرێت. پێش ململانێی ئێستای ئێران و ئیسرائیل، پێشتریش ئەمریکا و ئێران پێنج خولی دانوستانیان لەسەر پرسی ئەتۆمی ئەنجامدابوو. لە کاتێکدا جیاوازییەکی بەرچاو مابووەوە و هیچ پێشکەوتنێکی بەرچاو بەدەست نەهات، دانوستانەکان بەردەوام بوون. ئەگەر هێرشە سەربازییە کتوپڕەکەی ئیسرائیل بۆ سەر ئێران نەبوایە، خولی شەشەمی دانوستانەکان ئەنجام دەدرا.
دیارە ئەوەی کە ململانێی دەستپێکرد، داڕمانی دیپلۆماسی نەبوو، بەڵکو سەرگەرمییەکی سەربازی بوو،پرسی ئەتۆمی ئێران زیاتر لە 20 ساڵە درێژەی هەیە. گرنگترین وانەی فێربوو ئەوەیە کە هەوڵی سیاسی

و دیپلۆماسی تاکە ڕێگای دروستە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکە بە شێوەیەکی دروست. قووڵترین وانەی مێژوویی ئەوەیە کە ڕووبەڕووبوونەوەی بێوچان و فشار و تێکدانی ڕێککەوتنە نێودەوڵەتییەکان تەنیا خزمەت بە ئاڵۆزکردنی زیاتری دۆخەکە دەکات.
ئەمریکا بەرپرسیارێتی پرسی ئەتۆمی ئێران لە ئەستۆ دەگرێت. ئەگەر واشنتۆن بە شێوەیەکی تاکلایەنە لە پلانی کاری گشتگیری هاوبەش ، نەکشابایەوە و ئەگەر ڕێککەوتنەکە بە شێوەیەکی ڕێک و پێک و کاریگەر جێبەجێ بکرایە، بە ئەگەرێکی زۆرەوە پرسەکە بەرەو دۆخی ئێستای خراپ نەدەبوو، هەر جۆرە بەکارهێنانێکی بێباکانە لە هێز دژی ئێران جێگەی قبوڵکردن نییە و پێشێلکارییەکی ئاشکرای یاسا نێودەوڵەتییەکانە،لە ئەفغانستانەوە تا عێراق، مێژوو لە مێژە سەلماندوویەتی کە دەستێوەردانەکانی سەربازی ئەمریکا هەرگیز ئاشتیی نەهێناوەتە ئاراوە. بەڵکو وێرانکاریان بەجێهێشتووە و تۆوی ڕق و کینەیان چاندووە، تەنانەت زیانێکی قووڵیان بە کۆمەڵگەی ئەمریکی گەیاندووە. بەپێی پڕۆژەی تێچووی جەنگ لەلایەن زانکۆی براونەوە، لە ساڵی 2001ەوە بەناو “جەنگی تیرۆر”ی ئەمریکا، زیاتر لە 800 هەزار کەسی کوشتووە و زیاتر لە 38 ملیۆن کەسی ئاوارە کردووە و زیاتر لە 8 تریلیۆن دۆلاری تێچووە. سی ئێن ئێن هۆشداری داوە لەوەی “ڕەنگە ئەمریکا بەرەو شەڕێکی دیکەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بڕوات”، واشنتۆنی بە “لە لێواری قومارێکی گەورە” وەسف کردووە، هاوکات جەختی لەوە کردووەتەوە کە “ئێران لیبیا و عێراق و ئەفغانستان نییە” و “مەرج نییە مێژوو خۆی دووبارە بکاتەوە”.
ڕاپرسییەکی ئەم دواییەی ئیکۆنۆمیست دەریخستووە کە لەسەدا 60ی ئەمریکییەکان دژی تێوەگلانی سەربازی ئەمریکان لە ململانێکاندا و تەنها لەسەدا 16ی ئەمریکی پشتگیری لە کردەوەی سەربازی دەکەن. ئەمەش ئاماژەیە بە ئەوەی کە تێوەگلانی قووڵتر لە ململانێی ئێران و ئیسرائیلدا ڕەنگدانەوەی ئیرادەی ڕاستەقینەی گەلی ئەمریکا نییە.
بوونی سەربازی ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە ئێستاوە بەرچاوە و گرژییەکانی ناوچەکەش بە ڕادەیەکی پێویست بەرزە. تەنانەت ئەگەر واشنتۆن تەنیا بۆ “ترساندنی” ئێران بێت، ئەوا تاکتیکی “زۆرترین فشار” هەوڵەکان بۆ گەیشتن بە ئاشتی ناوچەکە تێکدەدات و پێچەوانەی دادپەروەری نێودەوڵەتییە. ئەولەویەتی بەپلەی ئێستا بەردەوامبوون نییە لە دووبارە تەرخانکردنی هێزەکان یان جێگیرکردنی فڕۆکە هەڵگر و فڕۆکە جەنگییەکانی زیاتر، بەڵکو پەرەپێدانی ئاشتی و وەستاندنی شەڕە.
پێویستە ڕێوشوێنی کاریگەر بگیرێتەبەر بۆ ڕێگریکردن لە پەرەسەندنی ململانێکان و دوورکەوتنەوە لە گێژاوی زیاتر لە ناوچەکەدا.

گەڕانەوە بۆ چارەسەری سیاسی دیالۆگ و دانوستان، چاوەڕوانییەکی هاوبەشی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتییە. پەرەسەندنی دۆخی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست خزمەت بە بەرژەوەندی هیچ لایەنێک ناکات.
ئەمریکا وەک وڵاتێک کە کاریگەری تایبەتی لەسەر ئیسرائیل هەیە، پێویستە بە تایبەتی هەڵوێستێکی بابەتیانە و بێلایەنانە بگرێتە ئەستۆ و بەرپرسیارێتی پێویست لە ئەستۆ بگرێت و ڕۆڵێکی ئەرێنی و بنیاتنەر بگێڕێت لە کەمکردنەوەی گرژییەکان و ڕێگریکردن لە فراوانبوونی زیاتری ململانێکان. هێشتا خوێن لە غەززە دەڕژێت و پەنابەرانی سوریاش بەردەوامن لە سەرگەردانی و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش بەرگەی "جەنگی سەپێنراو"ی تر ناگرێت. ئەگەر ئەمریکا بەڕاستی هەوڵی "چارەسەرکردنی ناکۆکییەکان بە شێوەیەکی ئاشتیانە" بدات، پێویستە ئاماژەیەکی ڕوونتر و چالاکتر بنێرێت سەبارەت بە پرسەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، واز لە سووتەمەنیکردنی ئامێری جەنگ بهێنن، و بەرپرسیارێتی بەرەوپێشبردنی ئاشتی و وەستاندنی شەڕ لە ئەستۆ بگرن، نەک کێشەکان زیاتر ئاڵۆز بکەن یان ببنە بەشێک لە کێشەکە.

گڵۆباڵ تایمزی چین- سەربە پارتی کۆمۆنیستی چین ولە ڕوانگەیەکی دیاریکراوی چینییەوە شرۆڤە لەسەر کاروباری جیهانی دەکات

گڵۆباڵ تایمزی چین
و/ ه[illegible] حەسەن
سەرچاوە:

https://www.globaltimes.cn/page/202506/1336473.shtml

کتێب \ ڕەخنەی ئەدەبی مارکسیستی و چەندپرسێک.. عەبدوڵڵا سلێمان (مەشخەڵ)

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکە..]

[Mashkhal_MarxDownload]

کوردبـــــوون؛ زمـــــانی کەژان و ئاوەدانی.. دانا حەمید

لە سنوورەکانی بەدەنگیدا، کوردبوون بریتییە لە ناڵەی چیاکان،
کاتێک باران بە شەودا دەبارێت و هەناسەی شاخەکان دەبێتە هەور و مێژوو،
تەنیایی ئەمە بە قەد هەزاران ساڵەی کۆڵەواری و چاوەڕوانی فراوانە،
ئەی نیشتمانی بەردین، ئەی زامی هەمیشە کراوە، ئەی وشەی هەمیشە قەدەغەکراو
کوردبوون وەک بیرێکە لە قووڵایی زەویدا،
پڕە لە ئاوی ژیان و سەرچاوەی ڕەنج و عەشق، ڕەنگی جوانی،
بەڵام کوردبوون هەموو ئەوانە نییە، کوردبوون خەونێکە لە ناو خاکدا،
خەونێک کە ئەستێرەکان چاودێری دەکەن و ڕووبارەکان دەیپارێزن

سەیرکە چۆن بەردەکان دەبنە ئەستێرە، کاتێک شەو داهات،
فێرکراوین بە تاریکی ببینین، بە بێدەنگی بدوێین
کوردبوون زمانێکە کە لەژێر لێوی شاخەکانەوە هەڵدەقوڵێت،
وەک ڕووباری فورات و دیجلە، ناسنامەی ئاوێکە کە بەرەو مەرگ و ژیانەوە دەڕوات

نیشتمان تەنیا خاک نییە، نیشتمان ئەو وشانەن کە سەدان ساڵە تێیاندا هەناسە دەدەین،
کوردبوون زمانێکە کە ئاگر و شمشێر نەیانتوانی بیسڕنەوە،
کوردبوون گۆرانییەکە کە دایکان لە گوێی کۆرپەکانیاندا دەیچرپێنن،
تا بە درێژایی تەمەن نەتوانن بوونی خۆیان لەبیر بکەن، تا مردن هەر کورد بن

کوردبوون ئەو شیعرەیە کە لە سێبەری ترسدا دەنووسرێت،
کوردبوون خوێنێکە کە بەسەر خاکی چوار پارچەی نیشتمانێکدا ڕژاوە،
کوردبوون خوێنێکە کە هێشتا دەخوێنێت: "من هەم، من بەردەوامم، من ناڕۆم، ڕیشەم لێرەیە!"
کوردبوون زامێکە کە هیچ کات ساڕێژ نابێت، بەڵام وزەی ژیان دەبەخشێت
کوردبوون واتە ئەو ئێوارەیەی کە خۆر لە پشت چیای قەندیلەوە ئاوا دەبێت،
کاتێک شەوی ستەم ڕووی نیشتمان دادەپۆشێت،
بەڵام ئەستێرەی ئومێد هەر دەدرەوشێتەوە لە ئاسمانی وشەکاندا،
ئاسمانێک کە مەگەر بە پەنجەی برین بنووسرێتەوە، مەگەر بە خوێنی شەهیدان بخوێندرێتەوە

ئاخ، کوردبوون، واتە ئەو دەنگەی کە لە قووڵایی مێژووەوە هاوار دەکات،
بەڵام گوێیەک نییە گوێی لێ بگرێت، تەنیا باوەڕدارانی ڕێگای ئازادی نەبێت،
کوردبوون واتە ئەو چرپەیەی کە دایکێک لە گۆشی منداڵەکەیدا دەیڵێت:
"نەوەی شێرانی، کچ و کوڕی چیاکانی، دووانەی خاک و خۆڵی، هەر کورد بە و کورد بمێنە".
کوردبوون ئاگرێکە لە ناو دڵی زەویدا،
هێزێکە کە هیچ دەسەڵاتێک ناتوانێت بیکوژێنێتەوە، هیچ زستانێک ناتوانێت بیبەستێت،
کوردبوون وشەیەکە کە زیندان و زنجیری بۆ نییە،
هەناسەیەکە کە تەنانەت لە ژێر گڵەکەی شەهیدانیشدا هەر بەردەوامە

کوردبوون مۆسیقایەکە لە ناو خوێندا،
ئاوازێکە کە دڵە ڕەسەنەکان دەتوانن بیژەنن، گوێی هەستیار دەتوانێت بیبیستێت،
کوردبوون تاجێکە لە ئاگر،

کە شانازی و ئازاری لەسەر سەری هەر کوردێک هەیە، تاجێک کە ناتوانین دایبنێین، ناتوانین لەبیری بکەین
لە ناو دڵی ئەم مێژووە خوێناوییەدا، کوردبوون گوڵێکە کە لە ناو بەرددا دەڕوێت،
نیشانەی ژیانە لە ناو مەرگدا، نیشانەی هیوایە لە ناو نائومێدیدا،
کوردبوون واتە بەرخۆدان، واتە خۆڕاگری، واتە بەردەوامی، واتە ئازادی،
کوردبوون واتە نەمری، چونکە گوڵێک کە زوڵمی لێ کرابێت، بەڵام بەرگری کردبێت، هەرگیز نامرێت

کوردبوون واتە ئەو کوڕە لاوەی کە بۆ بەرماڵەی نوێژەوە بەرەو سەنگەر دەچێت،
واتە ئەو کچە کوردەی کە بە جلی کوردییەوە لە زانکۆی بێگانەدا سەربەرزە،
واتە ئەو پیرەمێردەی کە چیرۆکی شۆڕشەکان بۆ نەوەکانی دەگێڕێتەوە،
واتە ئەو دایکەی کە فێری منداڵەکانی دەکات چۆن بە کوردی بنووسن، چۆن بە کوردی بژین؟
بەڵێ، کوردبوون واتە ئەو شیعرەی
کە لە نێوان دوو زریانی گەورەدا دەتێ گوتن،
کوردبوون واتە ئەو نهێنییەی کە تەنیا ئەوانەی ئازاریان چێشتووە دەیزانن،
وەک ئەوانەی لە قووڵایی ئازاردا ڕووناکییان دۆزییەوە

کوردبوون واتە ئەوەی کە من لێرەم، لێرە بووم، لێرەش دەبم،
وەک چۆن چیاکان بەردەوامن، وەک چۆن ڕووبارەکان بەردەوامن،
وەک چۆن خاکی ئەم زەوییە بەردەوامە، وەک چۆن ئاسمانی ئەم وڵاتە بەردەوامە،
کوردبوون واتە بەردەوامی، واتە هەمیشەیی، واتە گەڕانەوە بۆ ڕیشەی خۆت، واتە بوونی ڕەسەن
ئاخ، کوردبوون، شیعرێکی خوێناوییە کە هێشتا تەواو نەبووە،
داستانێکە کە مێژوو بە بێدەنگی گوێی لێ دەگرێت،
بەڵام ئێمە، وەک نەوەی بەرگری، وەک کاروانی هەستانەوە،
درێژەی پێدەدەین، تا ئەو ڕۆژەی کە شیعرەکە تەواو دەبێت، تا ئەو ڕۆژەی کە دادپەروەری دەگەڕێتەوە

ڕۆژێک دێت کە دەست لە دەست، یەک دەنگ، یەک دڵ، گۆرانی ئازادی دەچڕین،
ڕۆژێک دێت وشەکان دەبنە فیشەک، شیعرەکان دەبنە چەک، بۆ ڕزگاری

نیشتمان،
ڕۆژێک دێت خوێنی شەهیدان تۆوی گوڵە سوورەکانی ئازادی دەڕوێنێت،
من دەڵێم: کوردبوون واتە هەموو ئەمانە، واتە ئومێد لە ناو نائومێدیدا، واتە ژیان لە ناو مەرگدا
کوردبوون واتە ئەو هەستەی کە لە ناو دڵی هەر کوردێکدا دەجووڵێت،
کاتێک گوێی لە گۆرانییەکی کوردی دەبێت، کاتێک پێی دەنێتە سەر خاکی کوردستان،
کوردبوون ئەو شانازییەیە کە تەنیا ئەوەی کوردە دەتوانێت هەستی پێ بکات،
وەک ئەو ڕەنگانەی کە تەنها چاوی هونەرمەندێکی ڕاستەقینە دەتوانێت بیانبینێت

کوردبوون واتە ئەو زامە قووڵەی کە لە سینەماندایە، بەڵام ژیانمان پێ دەبەخشێت،
واتە ئەو ئاگرەی کە لە ناخماندایە، بەڵام گەرمیمان پێ دەبەخشێت،
کوردبوون واتە ئەو سروودەی کە لە ناو دڵماندایە، بەڵام لە زمانماندا بێدەنگە،
کوردبوون واتە ئەو چیرۆکەی کە لە ناو خوێنماندایە، بەڵام لە پەرتووکەکاندا نەنووسراوە
کوردبوون ئاوازێکی پیرۆز و هەمیشەییە،
کە زەمان ناتوانێت بیسڕێتەوە، کە ستەم ناتوانێت بیشارێتەوە،
کوردبوون بەردەوامییە لە ناو گەردەلولی گۆڕانکارییەکاندا،
کوردبوون ڕاستییەکە کە تەنانەت بە هەزاران درۆش ناشاردرێتەوە

کوردبوون هەڵبژاردن نییە، چارەنووسیشە، کوردبوون ئەرکیشە،
کوردبوون واتە خاکێک کە لە ناو خوێندا هەناسە دەدات،
کوردبوون واتە زمانێک کە بە دڵ قسە دەکات، نەک تەنیا بە زار،
کوردبوون واتە مێژوویەک کە هێشتا نەنووسراوە، بەڵام لە ناو ڕۆحی هەر کوردێکدا تۆمار کراوە
ڕۆژێک دێت کە دەنگی شیعری کوردی لە هەموو جیهاندا دەنگ دەداتەوە،
کە مێژووی ڕاستەقینەی کوردبوون دەنووسرێتەوە، بە دڵۆپەکانی خۆر،
بە هەناسەی چیاکان، بە فرمێسکی دایکان، بە خوێنی شەهیدان،
ڕۆژێک دێت… ڕۆژێک دێت… ڕۆژێک دێت…

چارەنوسی ئێران لە پەیوەند بە باڵادەستی ئەمریکاوە.. عوسمانی حاجی مارف

دوابەدوای هێرشی دڕندانەی حکومەتی ئیسرائیل، بۆ سەر دانیشتوانی ئێران، دۆخی دانوستانەکانی نێوان ئەمریکا و ئێران کەوتە بەردەم ڕاگرتنێکی نادیارەوە، کە بڕیار بوو لە 15ی حوزەیران خولی شەشەمی دانوستانەکانی لە عومان بەڕێوە بچێت. تاران چەندە ئارەزوی ڕێکەوتنی هەبێت و مەیلی نزیکبونەوە بۆ ئەمریکا نیشان بدات، لە هەلومەرجی هەڵگیرسانی شەڕێکی ئێستادا و کێشکردنی ڕاستەوخۆی ئێران بۆ ناو ئاگری ئەو شەڕە، هەرچەندە چین بۆ ئارامکردنەوەی دۆخەکە داوای کردوە تاران بچێتە ناو دانوستانەکەوە، بەڵام ئەستەمە بۆ تاران بتوانێ بچێتە ناو دانوستانەکەوە کە بەخۆی ئەمریکا بە هۆکاری ئەو هێرشانە بناسێنێت. لەلایەکی تریشەوە ئەگەر ئێران لە ڕاستای دۆخی ئەم شەڕەدا هەر جۆرە هێرشێک بکاتە سەر بەرژەوەندی ئەمریکا یان کردەوەیەکی بێباکی ئەنجام بدات، ئەگەری ئەوە زۆرە کە دانوستانەکان بە تەواوی دابخرێن و کردنەوەی دەرگای شەڕێکەش فراوانتر دەبێت.

لە جیهانی دوای ٧ی ئۆکتۆبەردا، دەسەڵاتدارانی ئیسرائیل وەها نیشان ئەدەن، چیتر ئامادە نین هیوای باشترینیان هەبێت، لە بەرامبەر ئەو دوژمنانەی سوێندیان خواردوە بە لەناو بردنی ئیسرائیل، کە چەکی پێویست بۆ گەیشتن بەو ئامانجە کەڵەکە دەکەن. لەبەرەوە ناتانیاهۆ وەها ڕادەگەیەنێت کە گەیشتۆتە ئەو ئەنجامەی کە “دەوڵەتی ئیسرائیل هیچ بژاردەیەکی لەبەردەستدا نەماوە” جگە لە بەرگریکردن لە هاووڵاتیانی، بە خۆئامادەکردنی بە هێرشکردنە سەر دوژمنەکانی.

حکومەتی ئێران لەناو جەرگەی ئەم شەڕە خوێناوی و وێرانکاریەدا، ئێستا خۆی لە مەوقعێکی بەرگریدا دەبینێتەوە، نەک تەنها لەبەر ئەوەی نەیتوانی خەڵکی مەدەنی و بەرپرسە باڵاکانی کۆماری ئیسلامی لە هێرشەکانی ئیسرائیل بپارێزێت، لەهەمانکاتدا دەرگیرە لە وەڵامی دەرئەنجامی ئەو سیاسەتانەی کە ئێرانیان لە کۆمەڵگەی جیهانی زیاتر دابڕاوکردوە، لەمێژە ئاکامی بێزاری زۆرێک لە ئێرانیەکان دەیانەوێت ببینن کۆماری ئیسلامی کۆتایی دێت، بەڵام ئەوەی گرنگە زۆربەیان نایانەوێت ئەم دەرئەنجامە بە نرخی خوێنڕشتن و شەڕێکی

لەم جۆرەی ئێستا بێت.

وەستانەوەی تاران بەرامبەر ئیسرائیل، بە دروشمی بەرگری لە خۆی، کە زیاتر بە ئەم بەرگرییە جەختی لەسەر شوێنە مەدەنییەکان و کوشتنی هاوڵاتیان و وێرانکردنی شارەکانە، ڕۆژانی داهاتوو ئاشکرای دەکات کە ئایا تاران دەتوانێت سەقامگیری ناوخۆ بپارێزێت؟!، کە هەڵبژاردنی ئەم ڕێگایە ئەگەری مەترسییەکی بەرچاویان لەسەر مانەوەی کۆماری ئیسلامی هەیە، بەتایبەتی لە بەردەوامی ئەم ڕێڕەوەدا ئەمریکا دەخاتە بەردەم دەخالەتی ڕاستەوخۆ بە لێدان لە تاران.

دەتوانین بڵێین لە هەر هەنگاوێکی هەڵکشانی ئەم وەستانەوەیەی ئیسرائیل و ئێران بەرامبەریەک، ئەوە لە بەرچاوە کە بە شێوەیەکی بەردەوام ئەمریکا پشتیوانی بە ئیسرائیل ڕادەگەیەنێت، ئەمەش مەترسی گەورەبونەوەی شەڕەکە دەخاتە بەردەم دەسەڵاتدارانی ئێران، بەوەی هێزەکانی ئەمریکا ڕاستەوخۆ بێنە ناو شەڕەکەوە، لە سەردانەکەی ترامپ بە کەنداو لە مانگی ئایاردا، بە حکومەتەکانی کەنداوی گوتووە لایەنگری ئیسرائیلە سەبارەت بە پەیوەستی گرتنەبەری ڕێوشوێن لە دژی ئێران، سەرکردەکانی وڵاتانی کەنداو هاوسۆزیان بە ئێران دەرنەبڕیوە، لە دنیای واقعیشدا ئەمریکا نەک پشتیوانی ئیسرائیل دەکات، بەڵکو ترامپ لە ڕاگەیاندنەکانیدا ئەوە نیشان ئەدات کە ئامادەیە بە چونە ناو شەڕەکە.

ناتانیاهو دەڵێت “توانای ئەوەی نییە ڕێگە بدات بە دانوستان. لەگەڵ ئێران یاری بکات”، بەیە درێژەدان بە هاوشێوەی هێرشەکانی بە سەر غەززە و لوبنان، لە ئێرانیش بەهەمان شێوە بەردەوام دەبێت، ناتانیاهو وەها ڕادەگەیەنێت کە هیوای ئەوەیە بەرنامەی ئەتۆمی ئێران تەواو لەناو بچێت، کە هەرگیز نەتوانێت بگەڕێتەوە، ئەوەش دەبێتە ڕەوایەتیدان لە خەیاڵاتی ناتانیاهودا. ئەگەر ئەو ئەتۆمە لە ئێران کۆتایی نەیەت، ئەوە دەبێت خەڵکی و حکومەتی ئیسرائیل لەگەڵ ئەو ڕیوایەتانەدا بژین کە ناتانیاهو دروستیان دەکات، لە کاتێکدا کە دەوڵەتانی کەنداو دیدێکی نوێ بە جیهانی عەرەبی پێشنیار دەکەن، کە لەسەر پێکەوەژیان لەگەڵ ئیسرائیل بنیات بنرێت، کە لە سەرمایەگوزاری و گەشەسەندنی ئابووریەوە سەرچاوە دەگرێت، بەڵام ئەم هێرشانەی ئیسرائیل بەناوی پاراستنی ئیسرائیل و ڕزگارکردنی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە هێرشکردنە سەر ئێران، مەترسی زیاتری وێرانکاری و توندوتیژی و کوشتنی بەکۆمەڵ و ناسەقامگیری دەخاتە ناو بازنەیەکەوە، کە مەترسیەکی گەورە لەسەر کەنداو و بونی ئیسرائیلیش دروست دەکات. ئەوەی ترامپ و ئەمریکای خستەتە ناو ئەم بازنەیەوە و لایەنگری لە هێرشەکانی ئیسرائیل بۆ سەر ئێران دەکات، ئەجندای باڵادەستی ئەمریکا و هەوڵدانی بنەبڕکردنی پێگەی ڕوسیاو

چینە لەڕۆژهەڵاتی ناو□استدا، هەر بۆیە ئەم هێرشەی ئیسرائیل بۆ سەر ئێران دەتوانێت "قومار" ێکی گەورە بێت، بە لەبەرچاوگرتنی کاردانەوەی ئەگەری ناوچەیی و جیهانی، لە ئەنجامدا چارەنوسی ئێران دەخاتە ناو گێژاوی گۆمێکی قوڵەوە.

وەڵامدانەوەی ئێران بەتایبەتی ڕوبە ت□ل□ئ□بیب بە سەدان مووشەکی بال□یستی کردۆتە ئامانج، ئەمەش ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئێران هێشتا لە توانایدا ماوەتەوە زیانی بەرچاو بە بەرژەوەندیەکانی ئەمریکا و ئیسرائیل لە سەرانسەری جیهاندا بگەیەنێت، بۆیە ئیسرائیل پێویستی بە هێزی زەمینی یان هاوکاری ئەمریکا دەبێت بۆ پەکخستنی هێرشی موشەکی و بەرنامە ئەتۆمیەکەی ئێران، ئەگەر ئەم دۆخە گەشە بکات و ببێتە ش□□□ک□ی ناوچەیی، دەکرێت لێکەوتەی ترسناکی ناسەقامگیری بەرفروان بۆ باقی جیهان بەدوای خۆیدا بهێنێت، کە ڕوخانی ڕژێمی ئێرانیش لەڕێگەی ئەم هێرشانەی ئیسرائیل و ئەمریکاوە، دەکرێت تا ڕادەیەکی زۆر ئاکامی ناسەقامگیری زیاتر و گێژاوێکی سیاسی بەرینتر بێت لە ناوچەکەدا، هەروەها ناتوانرێت پێشبینی ئەوە بکرێت لە ئەنجامی ئەم دۆخە پڕئاژاوەیەدا چی تری بەدودا دێت و چی لێدەکەوێتەوە.

ترەمپ چەندین جار ڕایگەیاندووە، ئەگەر ئێران ڕازی بێت بە داواکاریەکانی ئەمریکا بۆ قبوڵکردنی سنوردارکردنی توند بۆ بەرنامە ئەتۆمیەکەی، هێرشەکەی ئیسرائیل بە خێرایی کۆتایی دێت، بەڵام ئەوەی ترەمب و ئەمریکا دەیانەوێت لە سەرو بەرنامەی ئەتۆمیە، ئەویش دەرچونی ئێرانە بە یەکجاری لە بازنەی چین و روسیا، لەهەمانکاتدا گواستنەوەی ئێران بۆ ناو بازنەی بەرژەوەندیەکانی ئەمریکا، گەر ئێران ئەو کارە بکات و ملکەچی ئەمریکا بێت، پێم وایە ئەمریکا بەر بەرنامە ئەتۆمیەکەشی ناگرێت.

ئەم شەڕە وێرانکاریە بەبێ دانانی هیچ سنورێک بۆ ناوچەی نیشتەجێبون و ناوەندە پیشەسازیەکان، کە شوێنی کار و ژیانی خەڵکی گرتۆتەوە، گورزێکی گەورەیە لە ژیان و ئەمنیەتی خەڵکی ئێران، بەهیچ جۆرێک ناتوانرێت مژدەی سبەینێیەکی باشتر لە دوای بۆردومان و ئاگر و وێرانکاری بدرێت. هێرشەکانی ئیسرائیل و پشتیوانی ئەمریکا بۆ ئەم هێرشانە پەیوەندی بە ئایندەی مان و نەمانی کۆماری ئیسلامیەوە نیە، پەیوەندی بە یارمەتیدان بۆ ڕووخاندنی دەسەڵاتی سیاسی لە تاران نیە، هێرشێکە بۆ باڵادەستی و پاوانخوازی ئەمریکا لە ناوچەکەو جیهاندا، بۆ زاڵبوونی ئیسرائیلە بەسەر ڕۆژهەڵاتی ناو□استدا، لێرەوە ئەتوانین بڵێین پرسی ئەتۆمی ئێران هەمیشە بیانویەک بووە بۆ هەڵگیرسانی شەڕو لێدان لە ئێران، کە لەئاکامدا گەورەترین قوربانی خەڵکی کرێکارو زەحمتکێشی ئێران دەبن.

هەبەتە بەردەوامی ئەم هێرشانە، ڕاکێشانی تەواوی ناوچەکەیە بۆ قۆناغێکی ئاڵۆزتر و تاریکتر و مەترسیدارتر، وەک هێرشەکانی ئیسرائیل بۆ سەر کەرتی غەززە و لوبنان و سوریا و کوشتنی سەدان هەزار کەسی بێتاوان، بارینی موشەکەکانی ئێران بۆ سەر ناوەندە سەربازی و نیشتەجێ جیاوازەکانی ئیسرائیل، سەرەتای شەڕێکە کە ڕەهەند و پانتایی و داهاتوو و هەروەها ڕادەی قوربانیە مرۆیەکان و ڕادەی زیاتربوونی وێرانکاری و دەرئەنجامە مەترسیدارەکانی بۆ خەڵکی ئێران و ناوچەکە، نادیارە.
گومانی تیا نیە کە ئەم هێرشانەی ئیسرائیل بۆ سەر ئێران زیانێکی زۆر بە بزووتنەوەی ئازادیخوازی و ناڕەزایەتی و خەباتی جەماوەری لە بەرامبەر کۆماری ئیسلامیدا دەگەیەنێت، جگە لە دەرئەنجامی وێرانکاری و گێژاو و ناسەقامگیری، ترس و دڵەڕاوکێ و نەهامەتی و بێئومێدی بەسەر خەڵکی ئێراندا دەسەپێنێت، لە هەمانکاتدا دەستی کۆماری ئیسلامی زیاتر دەکاتەوە کە ناڕەزایەتیە جەماوەریەکان بەرەتە دواوە.
بەشێک لە خەڵکی ئێران کە لە ژێر کاریگەری ئۆپۆزسیۆنی ڕاستڕەوەکاندان لە نموونەی مجاهیدین و بەشێکی زۆر لە ناسیۆنالستەکان، ئێستا زۆر دڵخۆشن بە هێرشەکانی ئیسرائیل بۆ سەر ئێران، ئەو هێرشانەی کە بریتین لە وێرانکردنی ژێرخانی ئابووری، سەرچاوەکانی بەرهەمهێنانی گاز و نەوت، بەندەرەکان و کوشتاری بە کۆمەڵ، ئانیدەی ڕەژیمی خستەتە حاڵەتێکی هەستیارەوە و ئەگەری دامانی ئەو ڕەژیمە لە ئارادایە، بۆیە ناردنی خەڵک لە ئێستادا بۆ ڕوبەڕووبونەوەی دەستبەجێ لەگەڵ ڕەژیمی کۆماری ئیسلامی لەم دۆخەدا، کردەوەیەکی نامرۆڤانە و تاوانکاریە، تەنیا ئەو هێز و لایەنانە کارێکی لەوچەشنە دەکەن کە نابەرپرسانەو وەک تاڵانچی و چەتە، مامەڵەی دۆخەکە دەکەن، لەم هەلومەرجەدا هەوڵ ئەدەن خەڵک کێشکەن بۆ ناو مەیدانی ڕوبەڕووبونەوە لە بەرامبەر ڕژێمداو بیانکەنە قوربانی بەرژەوەندی ئامانج و سیاسەتەکانیان، کە ئاکامەکەی شکستی سەرسەختی هیوای ئینسانی ناڕەزایەتیەکانە و دەبێتە هۆی نائومێدیەکی تەواو، ئەمەش کاری ئەو لایەنانەیە کە خۆیان لەسەرو ئیرادەی خەڵکەوە دەبینن، دژی دەورو دەخالەتی ڕاستەوخۆی خەڵکن لەدەسەڵاتی سیاسیدا.

لە وتەکانی ناوداران دەربارەی ئازادی.. رێزا شوان

لە گوڵزاری وتەکانی ناودارانی جیهان، دەربارەی ئازادیی، چەپکێک لە وتە جوانەکانیانم گوێبژێر کردووە، لە زمانی ئینگلیزییەوە، وەریانم گێڕاون
بو سەر زمانی کوردی. هیوادارم چێژ و سوودیان لێ وەربگرن.
ئەمە کوردی
ماف زەوتکراو و کوردستان داگیرکراو و ستەملێکراو؛ لە هەموو نەتەوەیەکی تر زیاتر شەیدا و تامەزرۆی رزگاری و ئازادی و سەرفرازی و سەربەخۆیین.

کاری جۆنز:
نهێنی بەختەوەری ئازادییە.. نهێنی ئازادیش ئازاییە.
مهاتما گاندی:
ئازادیی رۆح و هەناسەی مرۆڤە.. نرخی ئەمانە چەندە؟
مالکەلم:
دوای ئەوەی کە ئازادیی وەردەگریت.. دوژمنەکەت رێزت لێدەگرێت.
موشێ دایان:
ئازادیی ئۆکسجینی رۆحە.
فانی لو هامەر:
هیچ کەس ئازاد نییە.. تا هەمووان ئازاد نەبن.
تۆنی کایەدیرەن:
ئازادیی بۆ لاوازەکان نییە.
ناپلیۆن:
نەتەوەیەک ئاڵای ئازادیی و یەکێتیی بشەکێتەوە.. هیچ کاتێک نانەوێت.
نەرداڵ گرایک:
ئازادی و ژیان یەکن.
دروشمی شۆڕشی ژیلا ئەمینی:
ژن ژیان ئازادی
پێشەوا قازی محەمەد:
هەستی نیشتمانپەروەری و ئازادیی.. لە دڵی هەموو کوردیکدا جێگیربووە و دەست لەهەڵگرتنی نییە.

خەلیل جبران خەلیل:
ژیان بەبێ ئازادیی.. وەک جەستەیەکی ب□ بێ رۆحە.
باراک ئۆباما:
ئازادیی منیش. بەندە بە ئازادیی تۆوە.
جۆن ئ□□ف کنێدی:
باشترین رێگا بۆ پێشکەوتن.. رێگای ئازادییە.
رۆزا لوکسەمبۆرگ:
ئازادیی ژنان.. نیشانەی ئازادیی کۆمەڵایەتییە.
لیزا مورکۆڤسکی:
ئازادیی لە هێز و پشتبەستن بەخۆوە.. سەرچاوە دەگرێت.
ئاونگ سان سووکی:
تاکە زیندانی راستەقینە ترسە.. ئازادیی راستەقینەش ئازادبوونە لە ترس.
کارل یۆنگ:
بەبێ ئازادیی.. رەوشت بوونی نییە.
ئۆدی لۆرد:
من ئازاد نیم تا هەر ژنێک ئازاد نەبێت.. تەنانەت ئەگەر زنجیرەکانی زۆر جیاوازیشبن لە زنجیرەکانی من.
جۆرج واشنتۆن:
کاتێک کە ئازادیی رەگ داکوتێت.. دەبێتە رووه□ک□کی خێرا گەشەکردوو.
بۆب مارلی:
باشترە لە بەرگری لە ئازادی بمرم.. لەوەی بە درێژیی تەمەنم بە دیلی بمێنمەوە.
مالکۆلم ئێکس:
ئەگەر ئامادە نیت لە پێناویدا بمریت.. وشەی ” ئازادی” لە فەرهەنگتدا بسڕەوە.
فرانکلین دی. رۆزڤێڵت:
بە مانا راستەقینەکەی، ئازادیی نادرێت.. دەبێت بەدەست بهێنرێت.
ئەبراهام لینکۆڵن:
ئەوانەی دژی ئازادیی□ن.. کەسانێکن کە خۆیان شایەنی ئازادیی نین.
مێدگار ئ□□ڤ□رس:
هیچ رۆژێک ئازادیی بە خۆڕایی نەبووە.
ماوتسی تۆنگ:
ئازادیی لە لوولەی تفەنگدا هەڵدێت.

شارلۆت برۆنتی:
من باڵندە نیم، هیچ تۆڕێک نامخاتە تەڵەوە.. من مرۆڤێکی ئازادم و خاوەنی ئیرادەیەکی سەربەخۆم.
جان جاک ڕۆسۆ:
پێم باشترە ئازادیی لەگەڵ مەترسیدا هەبێت.. نەک ئاشتی لەگەڵ کۆیلایەتیدا.
سیمۆن وایل:
ئازادیی بە مانا کۆنکریتییەکەی.. لە توانای هەڵبژاردن دایە.
مەلالە یوسفزای:
ناتوانین هەموومان سەرکەوتوو بین.. کاتێک کە نیوەمان پێوەندکراون.
رابیندرانات تاگور:
ئازادیی کاتێک بەدەست دێت.. کە نرخی تەواوی بدەین.
ڤیکتۆر هۆگۆ:
ئازادیی بە مرۆڤ نایاتە خوارەوە.. پێویستە مرۆڤ بۆی سەربکەوێت.

هێنری دەیڤد تۆرۆ:
یاخیبوون بنەمای راستیی ئازادییە.. گوێڕایەڵەکان دەبێت کۆیلە بن.
رالف ئێلیسۆن:
کاتێک کە خۆم دەدۆزمەوە.. ئازاد دەبم.
ڕۆبێرت فرۆست:
ئازادیی لە ئازایی دایە.
لۆسیۆس ئانایۆس سینیکا:
ئەو کەسەی ئازابێ.. ئازادە.
فیل بلایت:
نرخی ئازادیی.. هۆشیاریی هەمیشەییە.
بنیامین فرانکلین:
بەبێ ئازادیی بیرکردنەوە، دانایی بوونی نییە.. بەبێ ئازادیی رادەربڕین، ئازادیی گشتی بوونی نییە.
فردریش شیلەر:
هونەر منداڵی ئازادییە.
سۆرن کیرکەگارد:
دڵەڕاوکێ.. سەرگێژخواردنی ئازادییە.
جۆرج واشنتۆن:

ئەگەر ئازادیی دەربڕینت لێ بسەندرێتەوە.. ڕەنگە بە وسکتی و بێبێ دەنگ، وەک مەڕ بەرەو کەوەکردن بتبەن.

نیلسۆن ماندێلا:

ئازادی تەنها واتای رزگاربوون لە پێوەند نییە.. بەڵکو بە شێوەیەک بژیت کە رێز لە ئازادیی ئەوانی دیکە بگریت و شیرینتری بکەیت.

وۆلی سوێنکا:

گەورترین هەڕەشەی سەر ئازادی.. نەبوونی ڕەخنەیە.

مات مەکگەری:

شوێنی ئازادی.. باشترین شوێنی داهێنانە.

ڤۆڵتێر:

مرۆڤ لەو ساتەوە ئازادە.. کە ئازادیی دەوێت.

هانز کریستیان ئەندەرسن:

تەنیا ژیان بەس نییە.. مرۆڤ دەبێت تیشکی خۆر و ئازادیی گوڵێکی بچووکیشی هەبێت.

برنس:

زیادەڕۆیی لە ئازادیدا، دەبێتە هۆی گەندەڵیی رۆح.

سۆمەر سێت ماوگام:

ئەگەر نەتەوەیەک لەبری ئازادیی.. هەرشتێکی تر هەڵبژێرێت، هەمووشتێک لە دەست دەدات.

جەیمس کلیر:

ئازادیی توانای وتنی.. نەخێرە.

بۆب دیلان:

پاڵەوان ئەو کەسەیە.. کە لەو بەرپرسیارێتییە تێدەگات، کە لەگەڵ ئازادییەکەیدا دێت.

جیمی وێڵچ:

من داکۆکیکەرێکی سەرسەختی ئازادیم.. ئازادیی گوزارشتکردن، ئازادیی رادەربڕین، ئازادیی بیرکردنەوە.

وتەیەکی ئەڵمانی:

هەرچەند قەفەس تەنگتربێت.. ئازادبوون شیرینتر دەبێت.

مەرا:

هەر نەتەوەیەک خۆی بەهێز نەکات و ئامادە نەبێت لە پێناوی ئازادیی خۆیدا قوربانی بدات.. خۆی دەدۆڕێنێت.

ریچارد لاولیس:
من کە لە بەندیخانەدام.. دەزانم ئازادیی چییە و چ تامێکی هەیە.
رەپسپەر:
بەو وڵاتە دەڵێن ئازادە.. کە رێز لە مافەکانی مرۆڤ دەگرێت و یاسا سەروەرە و دادوەریی تێدایە.
تەسان:
ئەی کویلەکان راپەڕن.. ئەگەر ئەوە پاڵی لێنەدەنەوە، ئەوان بەلاتانەوە هێندە زەبەلاح نابن.
ماهاتما گاندی:
دوو ساڵ یەکێتیم بدەنێ.. بە دوو مانگ ئازادیتان بۆ دەهێنم.
فایق بێکەس:
داری ئازادیی بۆ خوێن ئاو نەدرێ قەت بەرناگرێ
سەربەخۆیی بێ فیداکاری ئەبەد سەرناگرێ
پاتریک هێنری:
کەسانی تر چییان دەوێت، بەڵام ئەوەی من دەمەوێت.. ئازادیی یا مردنە.
تۆماس کامبل:
ئەو کەسەی نیشتمانەکەی خۆشدەوێت.. خوێنەکەی تۆوی ئازادییە.
مەدام رۆلاند:
ئەی ئازادیی.. چەندەها تاوان بە ناوی تۆوە دەکرێن.

نەرویج: ٢٠٢٥

شیعری سەحەر گاهـ.. ئیسماعیل نواب صفا.. وەرگێڕانی

لەفارسییەوە شەهلا نوری

لە خودام دەوێت
کە بە دڵخواز بمرم
یانێ کە تۆ ببینم و
دواتر بمرم
وەک شەونمی پاک لە گوڵزاری سروشت
بێ ئاگا بە
وجوود هاتم و
بێ ئاگا بمرم
ئەی ئێشق..
لە گیانی من و دڵی ماندوم چیت دەوێ
لێم گەڕێ
با بە زەخمی ترسناک بمرم
لە دۆڵی تەمەن پڕ لە پێچ و
لە خەم
گومڕام بەسەر برد و
گۆمڕا بمرم
شەمعم من و
ڕوی تۆ ئومێدی سەحەری منە
مەهێڵە
بێ دیدەنی ئەوەڵ سەحەر بمرم
دەیگوت: (سەفا)
هەربوو و جاویدانیت منم من!
تا ئەو ڕۆژەی کە بە ئارەزووی تۆ
ئەی مانگ دەمرم

وەرگێڕانی لەفارسییەوە شەهلا نوری
شیعری : نواب صفا

بۆچی ئەم دۆخە چارەسەری زەحمەتە؟.. سامان خدر

بە گشتی چارەسەری هەر دۆخێك پێویستی بە كاركردن هەیە لەسەر سێ بنەمای سەرەکی، ئەویش بریتییە لە (گوگرتن ، کارکردن،چارەسەرکردن بۆ داخوازەکان) ئەم سێ پێوەرەهەر هێزێکی سیاسی لە نێوان هێزە سەرەکییەکانی کوردستان دەستپێشخەر بێت بۆی دەتوانێت گۆڕانکارییەکی بنچینەیی بۆ چارەسەری کێشەکانی ئێستای هەرێمی کوردستان بدۆزێتەوە . هەرچەندە بە دوور دەزانرێت لە ئێستادا هیچ هێزێك لە توانایدا هە بێت دۆخی ئێستای کوردستان چارەسەر بکات. چونکە ئیرادەی چارەسەر لە نێوان هێزە سەرەکیان دا لاوازە.لەوەش زیاتر هەر لایەکیان وابەستەی پلانێکی کورتخایەنن، بۆ تێپەڕاندنی دۆخەکە نەك چارەسەری بنچینەیی.چونکە پێکدادانە ناڕاستەوخۆکانی نێوان هێزە سەرەکییەکان لەسەر بنەمای چارەسەری دۆخی سیاسی و ئابوری هەرێمەوە نییە. زیاتر پەیوەندی بە هەیمەنی فیگەری سیاسی و بەشێك لە بەرژەوەندیە تایبەتیەکان یان هەیە.

هاوکات بەشێک لە حیزبە سیاسییەکانی کوردستان شوناسی هاونیشتمانیان دابەش کردووە، بە کۆمەڵی ئاستی جیاواز وەکو ئەوەی دەبێت هە موو هاونیشتمانییەك حیزبی بێت و سەربەوان بێت و کاریان بۆ بکات ، بەڵام مەرج نییە هەموو هاونیشتیمانییەک شوناسی حیزبی هەبێت. کە بە پێچەوانەی هە مووستاندارێکی جیهانییەوە ، هاوڵاتی دەبێتە سەنتەری دروستبوون و ململانیی سیاسی نێوان فۆڕمە سیاسییەکان بۆ دەسەڵاتی بەڕێوەبردنەوە . نەك بە پێچەوانەوە مەرجەکانی خۆشگوزەرانی و پاراستنی کەرامەتی مرۆڤەکان پەیوەست بکرێن بە ئینتمای سیاسی و ١لە چوارچێوەی فۆڕمێکی سیاسی دا ،بەتایبەتی بە وەرگرتنی مافە سروشتییەکان و یاساییەکانی تاک.

لەم ڕوانگەیەوە هەروەها هەرچەندە سەیری ئەم هەمو کێشەیە دەکەی ،چارەسەری دۆخی ئێستای هەرێم دژوارەو ئاسۆکانی چارەسەر دوورن لە واقیع و نادیا رە بەتایبەت ئەم دۆخەی ئێستا کەوا دروست بووە و،لایەنەکان زۆر خەم ساردن لەئاست سەختی دۆخەکە.